

Nr 1085

P RACE NAUKOWE

**Akademii Ekonomicznej
im. Oskara Langego we Wrocławiu**

Rachunkowość a controlling

Redaktor naukowy
Edward Nowak

Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej
im. Oskara Langego we Wrocławiu
Wrocław 2005

Komitet Redakcyjny
*Andrzej Matysiak (przewodniczący),
Tadeusz Borys, Andrzej Gospodarowicz, Jan Lichtarski,
Adam Nowicki, Zdzisław Pisz, Teresa Znamierowska*

Recenzenci
*Mieczysław Dobija, Władysław Filar, Waldemar Gos,
Andrzej Piosik, Henryk Ronek, Maria Hass-Symotiuk, Jan Turyna*

Redaktor Wydawnictwa
K. Halina Kocur

Korektor
Barbara Cibis

Projekt okładki
Beata Dębska

**Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy**

**© Copyright by Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu
Wrocław 2005**

PL ISSN 0324-8445

Druk i oprawa: Zakład Graficzny AE we Wrocławiu. Zam. 511/05

Spis treści

Wstęp	9
Wioletta Baran: Identyfikacja i wykorzystanie źródeł informacji w kształtowaniu wyników finansowych przedsiębiorstwa	11
Wioletta Baran, Piotr Urbanek: Teoria i praktyka zarządzania kosztami w służbie zdrowia	23
Melania Bąk: Wybrane instrumenty budżetowania w ujęciu tradycyjnym i współczesnym	36
Piotr Bednarek: Rachunek efektów w administracji gminnej	46
Krzysztof Bielecki: Controlling w systemie szkolenia GOPR	61
Agnieszka Bojnowska: Rachunek kosztów działań oparty na czasie	67
Leszek Borowiec: Controlling gminy	79
Ewelina Burek: Budżetowanie jako instrument planowania i kontroli w zakładzie opieki zdrowotnej	94
Dagmara Chachula: Potrzeby informacyjne współczesnego controllingu	102
Magdalena Chmielowiec-Lewczuk: Potrzeba stosowania rachunkowości zarządczej w kontekście wdrażania controllingu w zakładzie ubezpieczeń	112
Janusz Czerny: Rola i znaczenie rachunkowości w sytuacjach szczególnych w funkcjonowaniu przedsiębiorstw	120
Alina Dyduch: Rachunek zysków i strat jako narzędzie controllingu w jednostce gospodarczej	132
Marek Dylewski: Funkcje motywacyjne budżetowania w przedsiębiorstwie	139
Beata Filipiak: Rola audytu wewnętrznego w kontroli realizacji strategii jednostki samorządu terytorialnego	147
Danuta Fjalkowska: Miejsce i rola kontroli budżetowej w systemie kontroli organizacji	156
Jacek Frączkiewicz, Teresa Frączkiewicz: Rachunkowość zarządcza i controlling w jednostkach samorządu terytorialnego	165
Katarzyna Goldmann: Polityka amortyzacyjna w procesie odtwarzania środków trwałych a czas życia produktu	173
Bartosz Góralski: Wskaźniki niefinansowe struktury wewnętrznej monitora wartości niematerialnych	186
Dorota Gubicz: System oceny działalności spółek zależnych na przykładzie amerykańskiej korporacji	192
Maria Hass-Symotiuik: Pożytki z zastosowania budżetowania kosztów i przychodów w zakładach opieki zdrowotnej	201
Magdalena Anna Iwaniec: Potrzeby informacyjne controllingu sprzedaży ..	208
Elżbieta Janczyk-Strzała: Katalog wymagań wobec współczesnego controllera	212

Zdzisław Kes: Rachunek odchyleń w rachunku kosztów standardowych	218
Magdalena Kludacz: Rachunek kosztów działań jako instrument zarządzania szpitalem	227
Joanna Kogut: Warunki zastosowania controllingu w zarządzaniu zakładem opieki zdrowotnej	236
Adam Kopiński: Wskaźnikowa ocena rentowności banku	244
Zbigniew Korzeb: Pomiar efektywności działania banków komercyjnych	252
Magdalena Krawiec: Rachunkowość publicznej szkoły wyższej podstawowym źródłem informacji systemu controllingu	261
Małgorzata Krysik: Relacje między teorią a praktyką budżetowania w Polsce w aspekcie standardów edukacyjnych rachunkowości	268
Beata Lewicka: Budżetowanie przychodów i kosztów w samodzielnym publicznym zakładzie opieki zdrowotnej	276
Ewa Makowska: Mierniki finansowe stosowane do pomiaru działalności ośrodków odpowiedzialności w wielonarodowych przedsiębiorstwach zdecentralizowanych (w świetle badań ankietowych)	286
Olga Martyniuk: Audyt wewnętrzny i controlling. Podobieństwa i różnice ..	295
Maria Niewiadoma: Wybrane aspekty związku kontroli zewnętrznej z controllingiem bankowym	305
Barbara Piotrowska: Ośrodki odpowiedzialności za koszty w przedsiębiorstwach gospodarki komunalnej	316
Małgorzata Rówińska: Rola osłon w rachunkowości	325
Jolanta Rubik: Wskaźniki controllingu kosztów w spółkach dystrybucyjnych energii elektrycznej	330
Piotr Szczypa: Controlling w zarządzaniu proekologicznym przedsiębiorstw przemysłowych	337
Alfred Szydelko: Miejsce i funkcje współczesnego rachunku kosztów w systemie informacyjnym zarządzania przedsiębiorstwem	343
Katarzyna Szymczyk-Madej: Uwarunkowania prawne funkcjonowania systemu informatycznego rachunkowości	349
Alina Warelis: Ryzyko w transakcjach leasingowych	362
Marcin Wierziński: Rachunkowość zarządcza w przedsiębiorstwach internetowych	372
Paweł Wroński: Wybrane problemu implementacji nowych systemów rachunku kosztów w przedsiębiorstwach	382
Zofia Wyszowska: Rachunek kosztów w przedsiębiorstwach gospodarki żywnościowej	391
Joanna Zuchewicz: Rachunek kosztów w praktyce mikro i małych przedsiębiorstw	399

Summaries

Wioletta Baran: Identification and Utilization of Information Resources in the Process of Designing Financial Results in Business Enterprises	22
Wioletta Baran, Piotr Urbanek: Theory and Practice of Costs Management in Health Service	35
Melania Bąk: Selected Instruments of Budgeting in Traditional and Contemporary Formulation	45
Piotr Bednarek: Workload Accounting in Local Government	60
Krzysztof Bielecki: Controlling in the Mountain Rescue Training System	66
Agnieszka Bojnowska: Time-Driven Activity Based Costing	78
Leszek Borowiec: Controlling Communities	93
Ewelina Burek: Budgeting as an Instrument of Planning and Controlling in the Health Care Institution	101
Dagmara Chachula: Informative Needs of Controlling	111
Magdalena Chmielowiec-Lewczuk: The Need of Management Accounting Application in Context of Controlling Implication in Insurance Company	119
Janusz Czerny: Role and Meaning of Accounting of Enterprises in Particular Situations	131
Alina Dyduch: Profit and Loss Account as Instrument of Controlling in Enterprise	138
Marek Dylewski: Motivation Functions in Budgeting	146
Beata Filipiak: Role of Internal Audit in Control of Realization a Local Authority Strategy	155
Danuta Fjałkowska: The Position and Role of Budget Control in the Organization Control System	164
Jacek Frączkiewicz, Teresa Frączkiewicz: Management Accounting and Controlling in Local Government on the Example of Second Level of Local Government Administration in Poland	172
Katarzyna Goldmann: The Politic of Depreciation in the Process of Recovery of Fixed Assets and its Connection with the Lifetime of Product	185
Bartosz Góralski: Non-Financial Indicators of Internal Structure in Intangible Assets Monitor	191
Dorota Gubicz: The Activity Estimation System in Subsidiary Companies Based on an American Corporation	200
Maria Hass-Symotiuk: Benefits of Application Cost and Revenue Budgeting in Health Care Institutions	207
Magdalena Anna Iwaniec: The Information Needs of Sale Controlling	211
Elżbieta Janczyk-Strzała: Requirements Catalogue for Contemporary Controller	217
Zdzisław Kes: Analysis of Deviation in Standard's Cost Account	226
Magdalena Kludacz: Application Activity – Based Costing to Hospitals	235

Joanna Kogut: Controlling as an Concept in Health Care Institutions	243
Adam Kopiński: Indicative Assessment of a Bank's Profitability	251
Zbigniew Korzeb: The Efficiency Measurement of Commercial Banks	260
Magdalena Krawiec: Accounting of Public Academy as a Basic Source of Controlling System Information	267
Malgorzata Krysik: Relations between the Theory and the Practice of Budgeting in Poland from Aspect of Education Standards of Accounting	274
Beata Lewicka: Budgeting Incomes and Expenses in Independent Public Health Care Institution	285
Ewa Makowska: Financial Measures Used by Multinational Enterprises to Evaluate the Performance of the Responsibility Centres (Based on Survey Research)	294
Olga Martyniuk: Internal Auditing and Controlling. Similarities and Differences	304
Maria Niewiadoma: Different Aspects the Connects the External Control with the Banking Controlling	315
Barbara Piotrowska: Responsibility Costs Centers for Municipal Company	324
Malgorzata Rówińska: The Essence of Hedges	329
Jolanta Rubik: The Ratios of Controlling Costs in Electric Energy Distribution Companies	336
Piotr Szczypa: Controlling in Proecological Management of Industrial Enterprises	342
Alfred Szydelko: The Place and Functions of Modern Cost Accounting in Information Management System	348
Katarzyna Szymczyk-Madej: Legal Framework of Functioning of Accounting Information Systems	361
Alina Warelis: Risk in Leasing Transactions	371
Marcin Wierzbiński: Management Accounting in e-Business Companies	381
Paweł Wroński: Selected Problems in Implementing New Cost Accounting Methods in Enterprises	390
Zofia Wyszowska: The Count of Costs in Food Economy Businesses	398
Joanna Zuchewicz: Cost Accounting in Practice of Small Enterprises	405

Wstęp

Controlling, jako koncepcja zarządzania organizacjami gospodarczymi, jest mocno związany z rachunkowością, która jest podstawą systemu informacyjnego controllingu. Rachunkowość na potrzeby controllingu powinna zasilać w informacje poszczególne jednostki decyzyjne organizacji zgodnie z ich zapotrzebowaniem. Rachunkowość ma zatem umożliwić stworzenie instrumentarium controllingu służącego gromadzeniu, przetwarzaniu i przekazywaniu informacji zarządczych. Najważniejszymi instrumentami są tu rachunek kosztów, rachunek wyników, wskaźniki finansowe i budżetowanie.

Na niniejszy zeszyt Prac Naukowych Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu składa się zbiór artykułów naukowych poświęconych problematyce rachunkowości jako systemowi informacyjnemu controllingu. Artykuły dotyczą zagadnień teoretycznych relacji między rachunkowością i controllingiem oraz zawierają propozycje metodyczne dotyczące instrumentów wspomagających informacyjnie controlling. Ponadto część artykułów ukazuje praktyczne zastosowanie instrumentów rachunkowości w controllingu różnych przedsiębiorstw i instytucji.

Mam nadzieję, że rozważania i propozycje przedstawione w poszczególnych artykułach będą stanowić pewien wkład do dyskusji nad wykorzystaniem instrumentów rachunkowości, a zwłaszcza rachunkowości zarządczej, w controllingu różnych jednostek gospodarczych.

Edward Nowak